

Ervin Stengel: Suicide and Attempted Suicide

Penguin Books, 1964, str. 135.

Autor knížky je v současné době profesorem psychiatrie v Anglii. Studoval a svou odbornou dráhu zahájil ve Vídni, kterou opustil před vypuknutím druhé světové války.

Knížka se skládá ze tří oddílů, které jsou věnovány sebevraždě, sebevražednému pokusu a společným problémům obou, bez ohledu na výsledek.

V jednotlivých kapitolách se autor zabývá sociologickými, psychologickými a psychiatrickými problémy sebevraždy a sebevražedného pokusu. Poučení a poutavě rozebírá nedostatky statistických údajů. Rozdíl ve statistice sebevražd mezi jednotlivými zeměmi jsou podle něho nejen výsledkem různé sebevražednosti, nýbrž i různých postojů k tomuto druhu smrti. Odmítavý postoj k sebevraždě vede pozůstalé a přes ně i lékaře k zastírání skutečné příčiny smrti a tím i ke zkreslování celostátních statistik. Doklady toho autor přináší.

Podrobně se autor zabývá faktory a momenty, které zvyšují, nebo jejichž nepřítomnost naopak u jedince snižuje pravděpodobnost sebevraždy:

Náboženství: Katolíci v převážně protestantské zemi a naopak protestanti v převážně katolické zemi se vyznačují menší sebevražedností. Totéž platí pro ortodoxní židy a moslimy.

Sebevraždy v pozdějším věku — od padesátí let výše — jsou častější než u mladších lidí. Celkový vzrůst sebevražednosti vysvětluje ne bez důvodu a na základě svých výzkumů prováděných společně s Cookem měnícím se věkovým složením moderní industriální společnosti.

Sociální izolace je dalším činitelem působícím na vzrůst sebevražednosti. Je častější v malých rodinách. Ve velkých rodinách se naproti tomu častěji vyskytuje vražda. — Je častější u obyvatel velkých měst a v míru. Za války jsou sebevraždy méně časté, pravděpodobně proto, že se zmenšuje sociální izolace (tváří v tvář společnému nepříteli

mají lidé pocit větší vzájemné blízkosti) a také proto, že se agresí otevírají nové cesty.

Ve vyšších společenských vrstvách a mezi vzdělanými lidmi je sebevražda častější než u příslušníků dělnické třídy.

U žen je méně častá než u mužů. To však neplatí pro sebevražedné pokusy, kde je tomu naopak.

Při četbě Stengelovy knihy se nabízí její srovnání s publikací Herberta Hendina: *Suicide and Scandinavia*, 1964 (Recenze: Sociologický časopis I, 3, 1965, 322—3 a Československá psychiatrie LVI, 4, 1965, 286—7.)

Těžištěm Stengelovy práce je sebevražda a sebevražedný pokus. U Hendina je těžištěm metoda kulturně antropologického srovnávání, jež má vystihnout typický základ osobnosti struktury (modální osobnost, basic personality) Dánů, Švédů a Norů a objasnit tak jejich odlišnou náklonnost k sebevraždě. Použití této metody je zřejmě spoluzodpovědné za značný ohlas Hendinovy studie.

Stengel ne zcela bez důvodu považuje Hendinův metodický přístup za nevhodný. Podle Stengela by se Hendinův profil typického Švéda stejně dobře hodil například i na průměrného Angličana, ač statistika sebevražednosti v Anglii se značně liší od švédské.

M. B.

Hans Hiebsch — Manfred Vorweg, Einführung in die marxistische Sozialpsychologie

VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin 1966. Stran 236. Jmenný a věcný rejstřík.

Sociální psychologie se podle autorů zabývá konkrétním působením společenských vztahů na konkrétní osobnosti, nikoliv těmito vztahy o sobě nebo vůbec. Výchozím bodem veškerého sociálně psychologického zkoumání je lidská kooperace, jeho předmětem pak společenská interakce. Toto zkoumání je zaměřeno hlavně na takové společenské útvary, ve kterých mohou být pozorovány konkrétní kooperační procesy, tj. na malé skupiny.

Kniha je rozdělena do tří oddílů. První podává krátký přehled dějin sociálně psy-

garáž, hotel, kontrola, kritika, režim, situace, šéf, žurnál), z angličtiny (sport, start, klub, test, džez, bojkot). Na každé stránce novin je dnes až 70 cizích slov. Z jednotlivých slov proniklo do celého světa polynéské slovo tabu, turecké slovo bakšiš a harém, španělská slova junta, pronunciamiento, guerilla a camarilla, ruská slova pogrom a bezprizorný, německé slovo hochstapler. Německé vlivy u nás dokládají převzatá slova falešný, strefit

se, švindl, tancovat, vandrovat, šraňky, jarmark, prubovat něco, spásovat i lidové výrazy hic (teplo), ksicht (oblíček), okošťovat něco, jo (ano), kšeft, kumšt, flaška, štrozok, tištuch, lajntuch, ruksak, fajnový, cimra, kvér, šprechtit, narichtovat něco. Německá slova pronikla i do lidových písní (fajerka, verbovat na vojnu, šenkuj tam ve vině, nový rok vám vinšujem, formane, valach ti neťáhne...).